

ÉVI KÖZGYŰLÉSÜNK

Mint mindig, ebben az évben is ünnepélyes keretek között folyt le az Egyesület évi rendes közgyűlése február utolsó vasárnapján az Egyetemi Könyvtár előadótermében. A teljes számban jelenlevő elnökségen, a tárgyszakok vezetőin, szakosztályi elnökökön, a nagyszámú igazgató, alapító és rendes tagon kívül szépszámú közönség tette ünnepélyessé az ezévi közgyűlést. A közönség soráiban foglalt helyet az éppen Kolozsvárt időző *dr. Bárdossy László* ny. miniszterelnök is.

Negyedtizenkettőkor vonult be az egyetemi könyvtári előadóterembe báró *Jósika János* elnökkel az élén *dr. Tavasz Sándor* és *dr. gróf Bánffy Miklós* alelnök, *dr. Bíró Vencel* főtitkár, *Nagy Géza* titkár és *dr. Ottlik László* egyetemi ny. r. tanár.

Báró *Jósika János* elnök meleg szeretettel üdvözölte az Egyesület megjelent tagjait, az érdeklődő közönséget, valamint az Egyesület közgyűlését jelenlétével kitüntető *dr. Bárdossy László* ny. miniszterelnököt. Megnyitó beszédében először is kegyelettel emlékezett meg az Egyesületnek az utolsó közgyűlés óta elhunyt két régi harcos tagjáról: *dr. Ruzitska Béla* igazgatóválasztmányi tagról és *dr. Tusa Gábor* egyesületi ügyészről. Szavait a közgyűlés felállva hallgatta végig. Ezután az elmúlt évben élvezett állami támogatásról emlékezett meg az elnöki megnyitó.

„Hálás köszönettel tartozunk kormányunknak és különösen a vallás- és közoktatásügyi miniszternek gondoskodásáért és bőkezű támogatásáért — mondotta —. Ezt legjobban mi tudjuk értékelni, akiknek a megszállás alatt nagyon is szűkös eszközökkel, minden állami támogatást nélkülözve, sőt gyakran üldözötve kellett az erdélyi tudományos élet fenntartásáról és folytatásáról gondoskodnunk. Annál nagyobb örömünkre szolgál most, hogy egy olyan évet zárhatunk le, melyben Egyesületünk minden tekintetben megfélemlített nagynevű alapítója célkitűzéseinek, sőt fokozott mértékben teljesíthette feladatait.“

Báró *Jósika János* elnöki megnyitó beszédének további részében röviden beszámolt a tárak, a szakosztályok, az igazgatóválasztmány munkásságáról, a vándorgyűlés és az erdélyi tudományos intézményekkel fennálló szoros kapcsolat örvendetes eredményeiről, majd a következő szavakkal fejezte be beszédét:

„Tisztelt Közgyűlés! Egy világháború közepén állunk, és egy latin közmondás azt mondja, hogy ha Mars szól, a múzsák elhallgatnak. Egyesületünk bebizonyította, hogy a fegyvercsörtetések közepette is meg tudta szólaltatni a tudományosság múzsáit. De kérjük Istent, hogy adja meg mielőbb vitéz honvédeink fegyverének a győzelmet és a várva-várt béke áldásait, hogy nyugodtan tudja Egyesületünk kifejteti és folytatni tudományos működését a magyar tudományosság fejlesztésére és egy szebb magyar jövő érdekében! E kívánsággal a közgyűlést ezennel megnyitom.“

A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után a közgyűlés *Nagy Géza* titkár jelentését hallgatta meg az Egyesület 1942. évi működéséről.*

Az egyhangúan tudomásulvett titkári jelentés elhangzása után *Dóczy Ferenc* számvizsgáló bizottsági tag olvasta fel az 1942. évi számvizsgálatról szóló jelentést. Javaslatára a közgyűlés egyhangúan megadta az Egyesület pénztárosának és az Egyesület összes szerveinek a szokásos felmentést.

Ezután *Szabó Márton* pénztáros olvasta fel a pénztári jelentést és mutatta be a vagyonmérleget. Jelentésében megállapította, hogy az Egyesület 1942. évi működése pénzügyileg is eredményes volt, különösen örven-

* A jelentést egész terjedelmében a hivatalos részben közöljük [A szerk.].

deies az, hogy a tagok egyre teljesebb számban tesznek eleget tagdíjfizetési kötelezettségüknek. Ez is szép bizonyítéka annak, hogy a felszabadulás utáni kényszerű átmeneti idő elteltével a tagokban megint felébredt és megerősödött az a tagsági öntudat, amely nélkül nem képzelhető el egészséges és eredményes egyesületi élet.

A pénztári jelentéssel le is zárult a közgyűlésnek a múlt évvel foglalkozó része, és most az 1943. munkaévvvel kapcsolatos igazgatóválasztmányi előterjesztések és javaslatok meghallgatására tért át a közgyűlés.

Először *dr. Bíró Vencel* főtitkár terjesztette elő az Egyesület 1943. évi munkatervét. Az alapszabályokban kitűzött egyesületi célok szigorú szem előtt tartásával vizsgálta meg azokat a lehetőségeket, amelyeknek kihasználásával még eredményesebbé válhat az Egyesület tudományos és közművelődési munkássága. Hangsúlyozta annak szükségességét, hogy az Egyesület terei, szakosztályai és a közönség közötti kapcsolat minél élénkebb legyen. Ebből a célból javasolta, hogy a terek gondoskodjanak rendszeres tárlatvezetésről, a szakosztályok pedig foglalkozzanak a népszerűsítő előadások újramegindításának gondolatával. A munkatervet a közgyűlés elfogadta, és végrehajtásával megbízta az igazgatóválasztmányt.

A következő tárgysorozati pont az Egyesület 1943. évi költségvetésének előterjesztése volt. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum bérösszegéből, az évi államszegélyből, az egyesületi ingatlanok bérjödveleméből és a tagdíjakból befolyó 170.000 pengő bevételből a költségvetés elsősorban a terek gyarapításáról, a megszállás alatt a terekben előállott károk és hiányok pótlásáról, valamint a szakosztályok tudományos munkásságának támogatásáról gondoskodik, de természetesen megfelelő összegeket irányoz elő az általános egyesületi célok megvalósítására, valamint az Egyesület igazgatási költségeire is. Az igazgatóválasztmány által készített költségvetési tervezetet a közgyűlés egyhangúlag elfogadta.

A továbbiak során a közgyűlés az alapszabályokban előírt bizottságok kiküldéséről intézkedett. A számvizsgáló bizottság tagjain a közgyűlés, eddigi számvizsgáló bizottsági munkásságuk feletti legteljesebb elismerése mellett ismét *Dóczy Ferenc* és *Gálffy Zsigmond* igazgatóválasztmányi tagokat küldötte ki. A tárvizsgáló bizottságokba a következő tagokat választotta meg a közgyűlés: Könyvtár és Levéltár: *László Dezső* rendes és *dr. Szabó T. Attila* igazgatótag; Érem- és Régiségtag: *dr. Kántor Lajos* igazgató- és *Orosz Endre* alapítótag; Állattár: *dr. Karl János* rendes és *Bodrogi János* rendes tag; Növénytár: *dr. Tulogdy János* igazgatóválasztmányi és *Török Zoltán* rendes tag; Ásványtár: *Xántus János* igazgatóválasztmányi és *Török Zoltán* rendes tag; Föld- és Őslénytani tár: *Török Zoltán* rendes és *dr. Tulogdy János* választmányi tag.

Ezután a közgyűlés az üresedésben levő egyesületi ügyészi tisztséget töltötte be, és az igazgatóválasztmányt egészítette ki. A *dr. Tusa Gábor* elhunyt folytán megüresedett ügyészi tisztségbe a közgyűlés egyhangúan *dr. Hegedüs Sándor* ügyvédet, városi tiszti ügyészt, rendes tagot választotta meg. *Dr. Hegedüs Sándor* hosszú gyakorlattal rendelkező ügyvéd, aki a felszabadulás után két évig városi tanácsnok volt, jelenleg városi tiszti ügyész. Évek óta résztvesz az erdélyi szellemi mozgalmakban.

Ezután a közgyűlés *dr. Herepey Árpád* egyetemi könyvtári igazgatót vezette be az Erdélyi Nemzeti Múzeum Könyvtárának igazgatói tisztségébe, majd tudomású vette a Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi szakosztály tisztújítását, amelynek folytán a szakosztályi közgyűlés elnökké *dr. Balogh Artúr* eddigi elnököt, a lemondott *dr. Oberding György József* helyébe pedig szakosztályi titkárrá *dr. Martonyi János* egyetemi ny. rk. tanárt, az Egyesület rendes tagját választotta meg.

Végül az igazgatóválasztmány kiegészítésére került sor. Az alapszabályok értelmében minden évben az igazgatóválasztmány 21 választott tagja közül kilép az a hét tag, akit három évvel azelőtt választott meg a közgyűlés. A kilépettek újra megválaszthatók. Ebben az évben dr. Bíró Vencel, dr. Boga Alajos, Gálffy Zsigmond, Márton Áron, Vári Albert és dr. Vékás Lajos 1940-ben megválasztott igazgatóválasztmányi tagok lemondására került sor. Ugyancsak most járt le az 1942-ben elhunyt dr. Ruzitska Béla igazgatóválasztmányi tagsága is. Dr. Bíró Vencel igazgatóválasztmányi tagot az Egyesület 1942. évi rendes közgyűlése főtitkárrá választotta, és így hivatalból lett a választmány tagja. Az igazgatóválasztmány javaslatára a közgyűlés az 1943-tól 1946-ig terjedő ülésszakra a következő rendes tagokat választotta meg, illetőleg választotta újra az igazgatóválasztmány tagjaiul: *dr. Baráth Béla, dr. Boga Alajos, Gálffy Zsigmond, dr. Kristóf György, Márton Áron, Vári Albert és dr. Vékás Lajos.*

Az indítványok, javaslatok során a közgyűlés tudomásul vette a Bölcsészeti, Nyelv- és Történettudományi szakosztály, valamint a Jog- és Társadalomtudományi szakosztály új ügyrendjét, az utóbbi szakosztály közgyűlésének kérésére pedig kimondotta, hogy az egyesületi alapszabályok módosításának végleges tárgyalása során a szakosztály nevét Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztályra fogja változtatni.

A közgyűlés az Egyesület multévi működésének számbavételén és folyó ügyeinek elintézésén kívül — a hagyományokhoz híven — egy ünnepi értekezésnek is helyet adott a tárgysorozatban. A közgyűlés keretében a Jog- és Társadalomtudományi szakosztály felkért előadójaként *dr. Ottlik László* egyetemi ny. r. tanár tartott magas színvonalú, értékes ünnepi előadást *A politikai géniusz* címen.

A közgyűlés báró Jósika János elnök zárószavaival ért véget.

Nagy Géza

TÁJKÉRDÉSEINK ÉS A KOLOZSVÁRI SZEMLE JELENTŐSÉGE

Mai szakosztályi ülésünkön Apáczai Csere János idejének kolozsvári scholabeli állapotairól hallunk előadást, szakavatott tudóstól, bizonyára egészen új adatok megvilágításában.* A kérdés igen vonzó egyrészt a hozánk közel álló Apáczai Csere János személyénél fogva, kit a magyar tudomány és műveltség történetében kivételes megbecsülés illet meg, másrészt azért is érdeklődéskeltő, mert Kolozsvárról van szó, amelynek multjához és jelenéhez mindnyájunkat eltéphetetlen kötelek kapcsolnak és meleg érzelmi szálak fűznek. Az újabb történetírás felismerte az egyes városok, vidékek, tájak kiemelkedőbb szerepét a nemzeti művelődés szolgálatában, s ezzel jelentőséget nyert a kisebb tájegységek irodalmi, tudományos, művészeti, népi, társadalmi, gazdasági, egyházi és politikai multjára vonatkozó adatokból annak a lelkeségnek és szellemiségnek a kifejtése, mely az illető helyek történeti színét és kulturális jellegét az idők folyamán kialakította. A városokat, tájakat, melyekben az egymást váltogató nemzedékek soha meg nem szűnő törődéssel munkálják a lelki és anyagi jólétet, élő személyiségeknek foghatjuk fel, ennél fogva beszélhetünk a közművelődés fejlesztése terén szerzett érdemeikről, sőt ezt bizonyos rangsorral is kifejezhetjük.

A városok azonban, mint a közművelődés közismerten fontos tényezői, a jelenben is feladatokat vállalnak és váltanak valóra a szellemi élet vona-

* Ez az elnöki megnyitó elmondott a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály f. évi március 17-i szakülésén, mikor Apáczai Csere János korának kolozsvári scholabeli állapotairól *Herepei János* adott elő.